

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

JYVÄSKYLÄ

Hyvinvointityön uudistaminen HYMY- hankkeessa

HYMY-Hyvinvointiympäristön tietopohjan mallintaminen ja hyvinvointijohtamisen kehittäminen verkostohanke 2019-2021

Projektipäällikkö Heli Suuronen, 4.2.2021.

HYMY-hanke

- HYMY-hanke on avaus uuden kunnan roolin mukaiseen monialaiseen hyvinvoinnin edistämiseen ja tietojohdantamiseen.
- Hankkeella vastataan Terveystieteiden tutkimuskeskuksesta tuleviin tavoitteisiin ja sote-uudistuksen jälkeiseen aikaan
- Ihmettely: Miten kunnat edistävät hyvinvointia soten jälkeen?
- Uusiakin huolia: Korona, ilmasto- ja kestävä kehitys tavoitteet korostavat ympäristönäkökulmia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä
- Hanke saa rahoitus STM:n terveyden edistämisen määrärahasta, 2,5v.

Mitä kunta tekee tulevaisuudessa?

JYVÄSKYLÄ

Hankkeen tavoitteet

Tavoitteena on väestön hyvinvoinnin edistäminen kaupunkisuunnittelun keinoin ja kuntien hyvinvointijohtamisen kehittäminen

- ❖ Hankkeessa kehitetään rakennetun ympäristön indikaattoreja eri mittakaavatasoille (seutu- kunta- ja lähiympäristö) laajaan hyvinvointikertomukseen ja kaupunkisuunnittelun tueksi.
- ❖ Lisäksi kehitämme kuntien hyvinvointijohtamista ja siihen liittyvää päätösten vaikutusten ennakoarviointia.

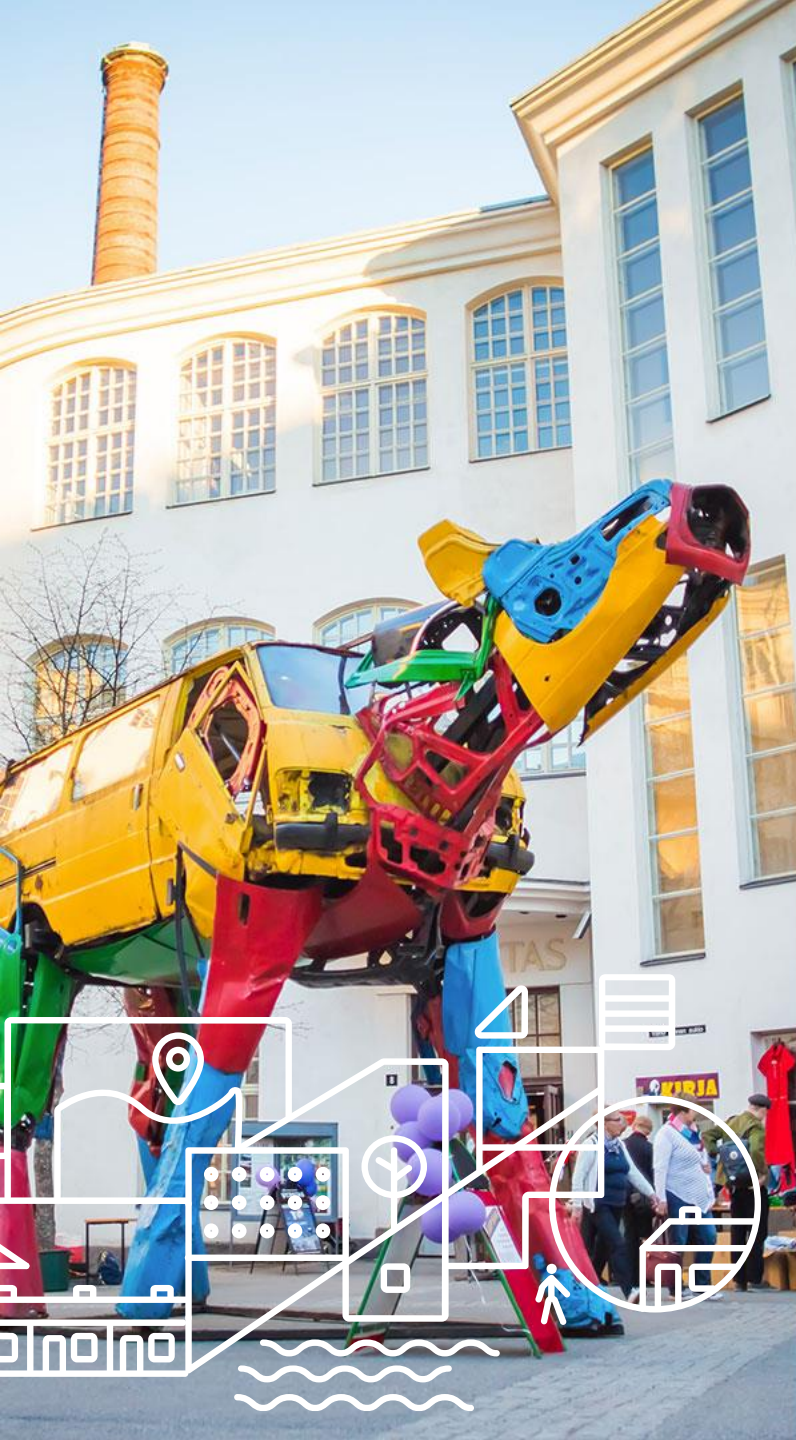

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

Taustaa

Lähtökohtana terveydenhuoltolaki 2010

- Luotava rakenteet ja toimintatavat poikkihallinnolliselle hyvinvointityölle.
  - Luotava kuntakohtaiset, paikallisiin olosuhteisiin sopivat poikkihallinnolliset hyvinvointimittarit.
  - Osin on onnistuttu, osin ei.

Havaintoja HYMY-hankkeen alkutaipaleella

- Poikkihallinnollinen yhteistyö ei aina toteudu toivotulla tavalla, tekninen sektori (maankäyttö-, liikenne ja infra) saattaa kokea ulkopuolisuutta
  - HVK:n tieto pääosin SOTE-sektorilta, kaupunkisuunnittelun, teknisen sektorin tieto usein ohutta
  - Hyvinvointikertomuksen tietoa hyödynnetään hyvin vähän tai ei ollenkaan kaupunkisuunnittelussa.
- Käytössä niukasti kuntien omia, paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin vastaavia mittareja vrt. terveydenhuoltolain henki – kunnat kuitenkin erilaisia koon, maantieteellisen sijainnin mukaan ja asiat joihin pitää tarttua vaihtelevat kunnittain.
- Kaupunkisuunnittelussa hyvinvointi huomioidaan lähinnä ympäristöterveytenä, ympäristöä katsotaan ympäristöhaittojen näkökulmasta (melu, saasteet), ei siitä näkökulmasta millaisia ennaltaehkäiseviä ja positiivisia vaikutuksia ympäristöllä on.
- Tavoitteita ja toimenpiteitä hyvinvointisuunnitelmissa toisinaan vaikea erottaa. Tuottaa ongelmia hyvinvoinnin edistämisen onnistumisen arviointiin.

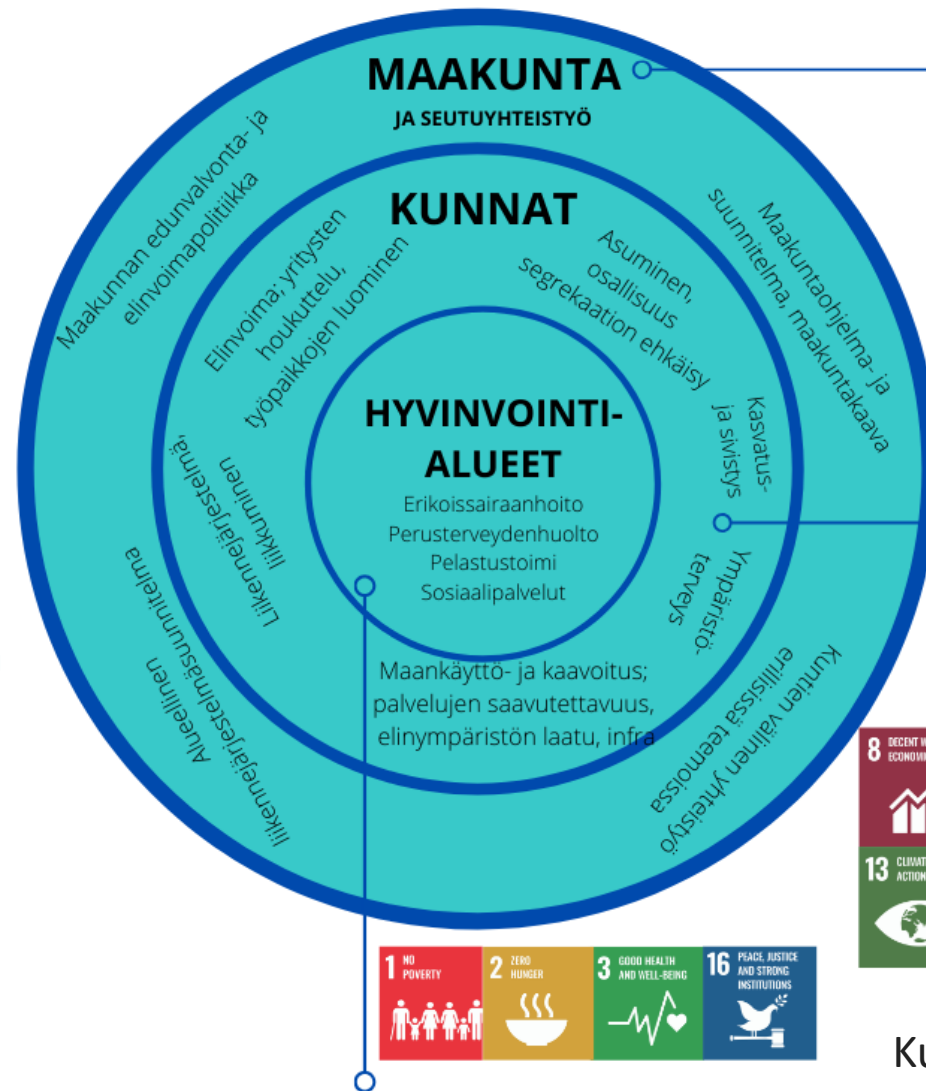
Esim. "monipuolinen asuntotuotanto" toimenpiteenä → miten arvioit tästä nelivuotiskauden lopussa päästiinkö tavoitteisiin, jos tavoitetta ei ole tarkemmin missään ilmaistu? Toimenpiteille pyrittävä asettamaan mittaroitava taso, missä se on järkevää. Esim. kohtuuhintaisen asuntotuotannon % määrä, tavoiteltava omistusmuotojakauma, tavoiteltava talotyyppijakauma → Tiedot löytyvät maankäytöstä ja asumisesta

- HVK ja HVS voidaan nähdä ”pakollisina raportteina” vailla ohjausvaikutusta.
→ Liittäminen **kunnan talouden ja toiminnan suunnitteluun** voi ontua
- Miten eri toimialojen suunnitelmia yhteensovitetaan, ettei tehdä päällekkäistä työtä ja että asiat lähtee oikeasti etenemään maankäytössä, liikenteessä? Esim. Lahdessa HVK+HVS työ **liitetään ajallisesti yhteen** rullaavaan yleiskaavaan ja palveluverkkosuunnit.

→ Miten hyvinvoinnin ympäristönäkökulmaa yhteensovitetaan eri hallinnon tasoilla?

→ Edellytyksiä hyvinvointiympäristöön luodaan valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista, valtakunnallisesta LJ-suunnittelusta, maakuntaohjelman- ja suunnitelman luomisesta lähtien!

→ SOTE-uudistuksen jälkeinen hyvinvointityö edellyttää entistä monialaisempaa yhteistyötä ja vahvempaa suunnitelmien yhteensovittamista eri sektorien ja hallinnontasojen välillä + tieto!

Kuva: Hahmotelmaa eri toimijoiden rooleista ja SDG:sta hyvinvointityössä.
Heli Suuronen

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

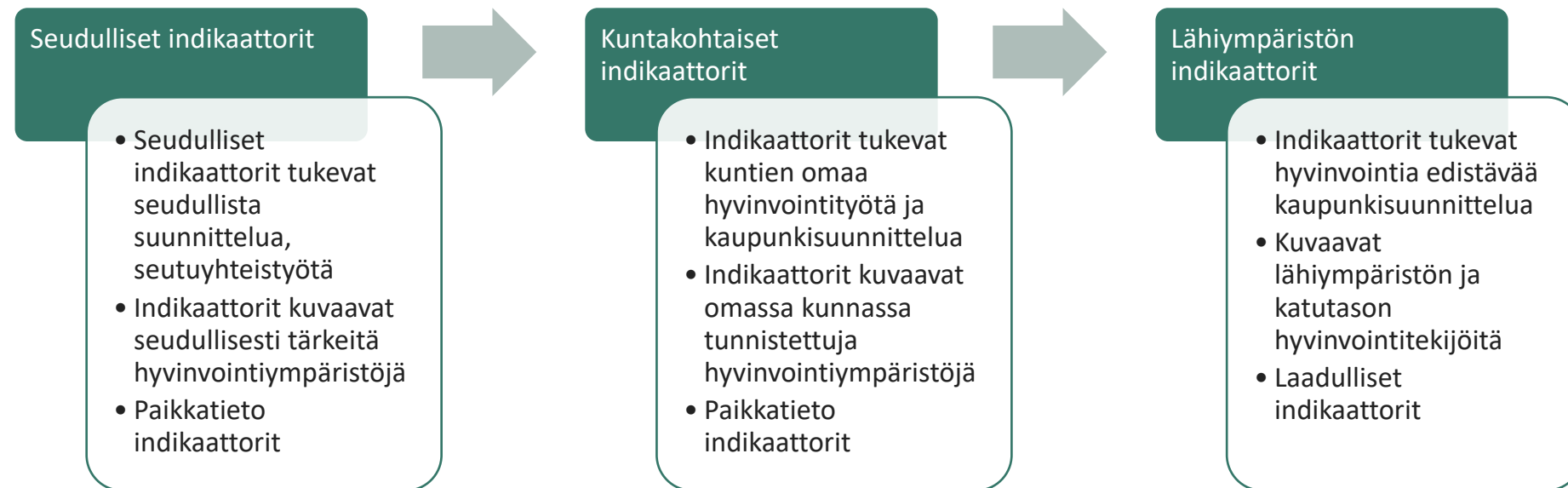

HYMY-hankkeen ratkaisuja
Hyvinvoinnin tietopohjan kehittäminen

Rakennetun ympäristön hyvinvointi-indikaattorien kehittämistä kolmella aluetasolla

StrateGIS-paikkatietomenetelmä hyvinvointiympäristöjen mallintamiseen

Kuvaa ympäristön hyvinvointipotentiaalia, ei mittaa suoraan väestön hyvinvointia

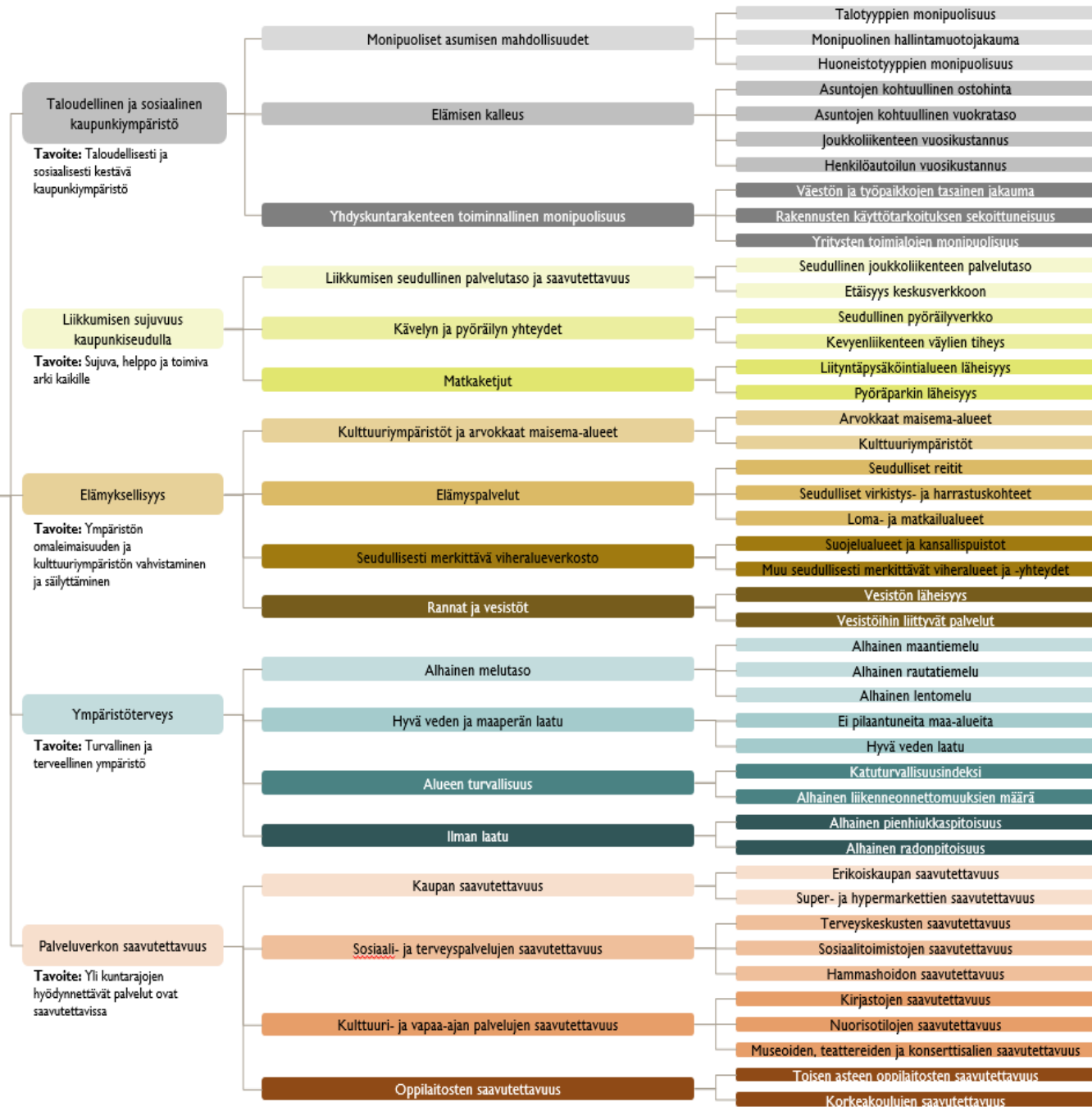
Rakennetun ympäristön hyvinvointitekijöitä voi tarkastella yhdessä väestötietojen kanssa. Mukaan voi liittää subjektiivista hyvinvointitietoa (pehmoGIS)

→ Vastaa kysymykseen missä ympäristön hyvinvointitekijät ovat suhteessa väestöön (ja eri väestöryhmiin) ja mihin meidän pitäisi kohdistaa investointeja?

Kriteerit laaditaan alueittain/kunnittain, koska alueetkin on erilaisia. Näin välittyy myös paikallinen näkemys hyvinvointiympäristöistä
→ vastaa kuntakohtaisten indikaattorien tarpeeseen

KOKONAIS-TAVOITE:
Rakennetun ympäristön hyvinvointi-vaikutusten seudullinen mallintaminen monialaisesti

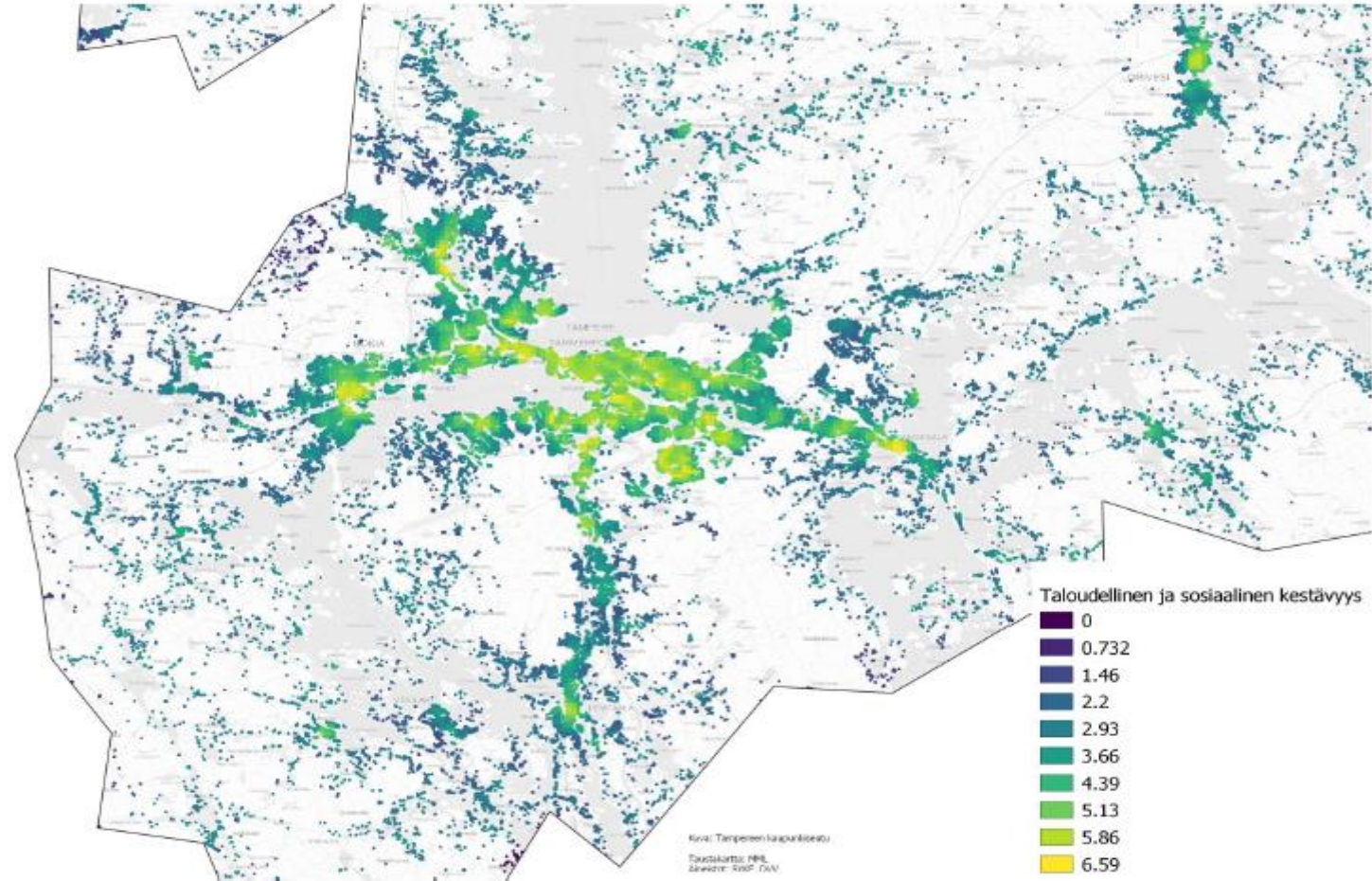
StrateGIS-paikkatietomenetelmä hyvinvointiympäristöjen mallintamiseen

- Käytännössä tulee käytyä läpi seudun/kunnan koko paikkatietoaineisto
- → työlästä, mutta hyödyttää sekä kaupunkisuunnittelua ETTÄ hyvinvointijohtamista
- Pakottaa toimialarajat ylittävään tietojenvaihtoon ja yhteistyöhön
- Seudullista tietoa käytetään seutustrategian laadinnassa, asuntopoliittisen ohjelman valmistelussa, MAL-tietotuotannossa jne.
- Kaupungit käyttävät HVS tausta-aineistona ja voivat liittää paikkatietoa HVK ja HVS tulevaisuudessa
- Linkki StrateGIS-sivuille [TÄSTÄ](#)
- Linkki oppaaseen ja videoon miten teen analyysit? [Tästä](#)
- Linkki MAL-verkoston sivuille, missä esitys seudullisista analyysituloksista

Taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä
kaupunkiympäristö

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

Hyvinvointia tukevat lähiympäristön laadulliset indikaattorit

- Tärkeänä elementtinä nudge – Psykologiaa ja käyttäytymistieteitä hyödyntävä näkökulma kaupunkisuunnitteluun. **Miten suunnitella kaupunkiympäristöä mikä houkuttaa liikkumaan, vahvistaa sosiaalisia siteitä ja on elvyttävä? = tuuppi kohti terveellisiä valintoja. Tuloksena 15-kohdan laadullinen kriteeristö.**
- Kattavat fyysisen-, psyykkisen- ja sosiaalisen hyvinvoinnin aspektit, mitä paikkatiedolla ei voitu tavoittaa. Yhdistettynä kyselyihin/haastatteluihin tavoittaa paremmin asukkaiden ympäristökokemuksen
- Kuvaavat pitkälti lähiympäristön laadukkuutta ja turvallisen kävely- ja pyöräily-ympäristön edellytyksiä.
- → HYMY-kuntien case-alueet auditointiin kriteereillä → tuloksena kehittämissuosituksia.
- Muut kaupungit voivat hyödyntää kriteeristöä omien alueiden auditoinnissa. ”Miten hyvin alue X tukee asukkaiden hyvinvointia”
- Tärkeää alueen rajausta – laadullinen menetelmä edellyttää jalkautumista alueelle, myös GoogleMaps-kuvia voi hyödyntää.
- Vaikka menetelmänä työläs, täydentää paikkatietoanalyysien tuloksia.
- [Linkki](#) hyvinvointia tukevan lähiympäristön indikaattoreihin.

Lähiympäristön laadulliset indikaattorit

HYVINVOINTIA TUKEVAN LÄHIYMPÄRISTÖN INDIKAATTORIT

FYYSINEN	PSYKKINEN	SOSIAALINEN
LIKKUMINEN JA AKTIIVINEN ELÄMÄNTAPA	KOKEMUKSELLISUUS JA VIIHTYISYYS	TOIMINNALLISUUS JA YHTEISÖLLISYYS
Fyysistä hyvinvointia tukevat liikumistarjoumat kuvaavat ympäristön luomia edellytyksiä hyötyliikunnan ja fyysisesti aktiivisen elämäntavan näkökulmasta. Liikumistarjoumat muodostavat pohjan julkisten ulkotilojen hyvinvointia palvelevalle käytölle ja alueen kytkeytymiselle tasapainoiseksi osaksi kaupunkia.	Kokemukselliset tarjoumat kytkeytyvät ympäristön viihtyisyyteen, miellyttävyyteen ja turvallisuuteen sekä ympäristön elvyttäviin ominaisuuksiin. Kokemuksellisilta tarjoumiltaan tasapainoinen ympäristö motivoi ja rohkaisee liikkumiseen sekä tukee käyttäjien psyykkistä hyvinvointia ja palautumista.	Toiminnalliset tarjoumat kuvaavat ympäristön toimintojen jäsentymisen luomia edellytyksiä elämänlaadulle, sosiaalisen pääoman kasvulle, itsensä kehittämiselle ja paikallisyhteisön lujittumiselle. Toiminnalliset tarjoumat muodostavat edellytyksiä erityisesti psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin kehittymiselle, itsensä toteuttamiselle ja inklusiolle.
AKTIIVISTEN KULKU- MUOTOJEN ASEMA	YMPÄRISTÖN LAATU, VARUSTELU JA ESTETIIKKA	SOLMUKOHDAT JA KOHTAAMISPAIKAT
JALANKULUN ESTEETTÖMYYS JA YMPÄRISTÖN KUNNOSSAPITO	MITTAKAAVA JA HAHMOITETTAVUUS	KATUTASON AKTIIVISUUS
PYÖRÄILY ITSENÄISENÄ KULKUMUOTONA	MYÖNTEISET AISTIKOKEMUKSET	TOIMINNALLINEN SEKOITTUNEISUUS
AKTIIVINEN PELI, LEIKKI JA LIKKUMINEN	KOETTU TURVALLISUUS	KULTTUURINEN MONINAISUUS
KYTKEYTYMINEN OSAKSI KAUPUNKIA	LÄHILUONTO JA ELVYTTÄVÄT YMPÄRISTÖT	OSALLISTUMISEN MAHDOLLISUUDET

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

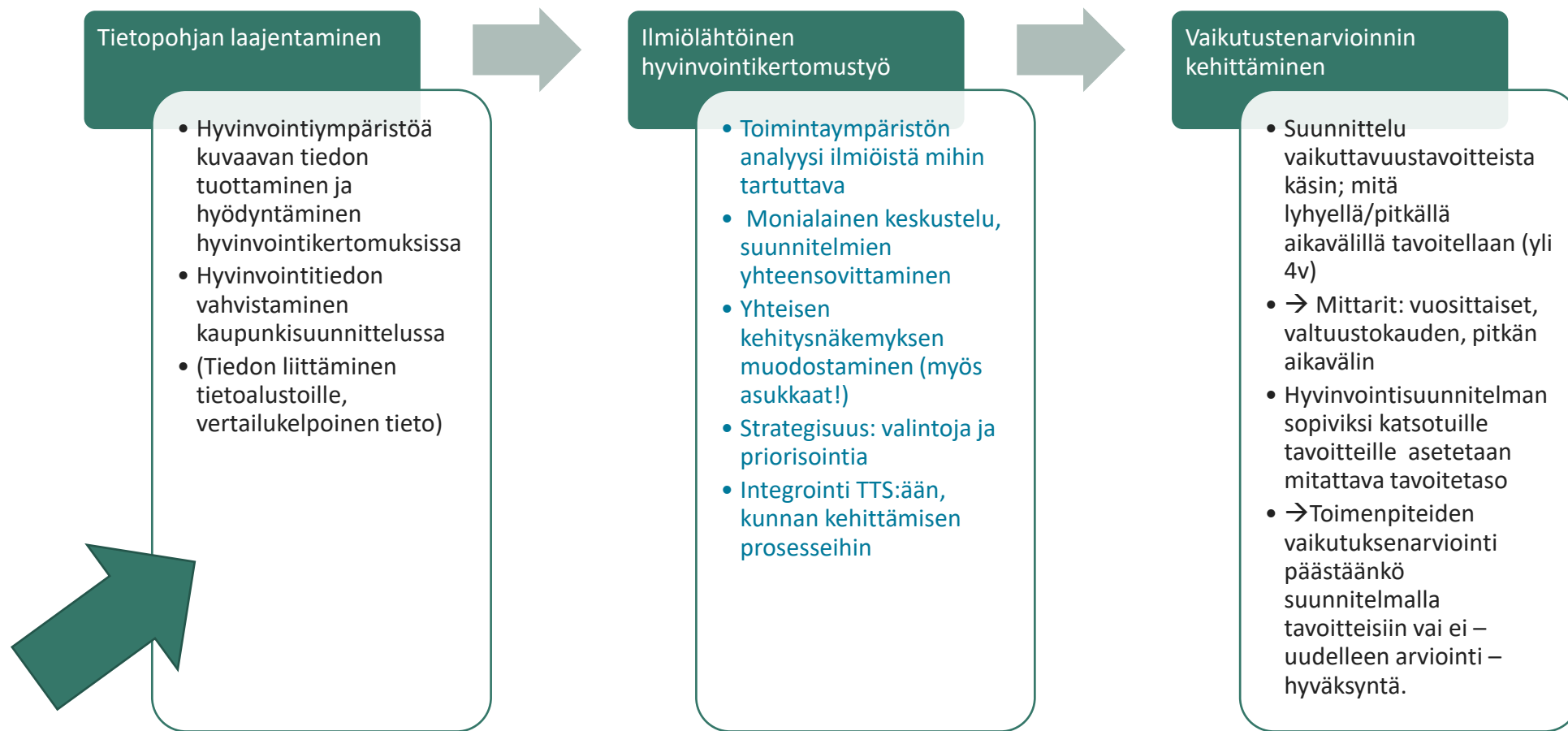

Hyvinvointijohtamisen kehittäminen

Hyvinvointikertomustyön uudistaminen

Mitä tehdään laajan hyvinvointikertomuksen ja suunnitelman laadinnassa eri tavalla?

Eka vaihe tehty!

Ilmiölähtöinen suunnittelu hyvinvointisuunnitelman laadinnassa

Sidosryhmien osallistaminen; luottamushenkilöt, järjestöt, kuntalaiset?

Monialainen viranhaltijayhteistyö

= Monialainen, osallistava keskustelu mahdollistaa läpinäkyvyyden, legitiimiyden valinnoille

Kiitos!

- HYMY-[MAL-verkostossa](#)
- HYMY-[Innokylässä](#)
- HYMY YM:n [Virtuaalikorttelissa](#)
- HYMY avoimella Drive-[alustalla](#)
- Liity HYMY-Sparrausryhmään:
heli.suuronen@tampereenseutu.fi
- HYMY-hankkeen yhteystiedot:
heli.suuronen@tampereenseutu.fi

Tampereen kaupunkiseutu:

*Tampereen kaupunkiseudun hyvinvointipalvelujen
kehittämispäällikkö Satu Kankkonen,
satu.kankkonen@tampereenseutu.fi*